

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Oulun yliopistosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan nykyinen vuodelta 1958 oleva laki Oulun yliopistosta korvattavaksi uudella samannimisellä lailla. Esityksen tarkoituksena on uudistaa Oulun yliopiston sisäisen hallinnon rakenne ja hallintoelinten kokoonpano. Samalla

on tarkoituksena mahdollistaa monijäsenisten hallintoelinten jäsenten valinta yliopiston omassa piirissä suoritettavilla vaaleilla sekä saattaa laki muutoinkin ajanmukaiseksi. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

Laki Oulun yliopistosta (308/58) on annettu vuonna 1958 ja Oulun yliopiston perussäännön sisältävä asetus (206/59) sitä seuraavana vuonna. Sekä lakiin että asetukseen on myöhemmin tehty paljon muutoksia.

Oulun yliopisto aloitti toimintansa syyskuussa vuonna 1959, jolloin yliopistossa oli kolme tiedekuntaa, filosofinen, lääketieteellinen ja teknillinen, sekä opettajainvalmistuslaitos. Yliopistossa oli silloin opettajainvalmistuslaitos mukaan luetuna opiskelijoita 412 ja opettajanvirkoja yhteensä 73, joista professorin virkoja 15 ja apulaisprofessorin virkoja 3.

Vuonna 1972 filosofinen tiedekunta jaettiin humanistiseksi ja luonnontieteelliseksi tiedekunnaksi ja vuonna 1974 humanistisesta tiedekunnasta erotettiin kasvatustiede omaksi tiedekunnakseen, johon myös siirrettiin yliopiston opettajainvalmistuslaitos. Pohjois-Suomen tutkimuslaitos, joka lain mukaan toimii yliopiston yhteydessä, aloitti toimintansa vuonna 1974.

Yliopiston yleistä hallintoa hoitavat nykyisen lainsäädännön mukaan lähinnä rehtori, konsistori ja hallintokollegio. Tiedekunnan hallintoa hoitavat dekaani ja tiedekunta istunnossaan.

Rehtorin ja vararehtorin määrää valtioneuvosto yliopiston professoreista kolmeksi vuodeksi kerrallaan konsistorin valitsemista kolmesta ehdokkaasta.

Konsistorin jäseninä ovat yliopiston professorit. Konsistorin tehtävänä on muun muassa tehdä aloitteita yliopiston toiminnan kehittämiseksi sekä laatia ehdotuksia yliopistoa koskeviksi laeiksi ja asetuksiksi, hyväksyä yliopistoa koskevat johto-, ohje- ja järjestyssäännöt sekä tutkintot säännöt siten kuin niistä on erikseen säädetty, tehdä esitykset uusien vakinaisten opettajanvirkojen perustamisesta ja henkilön kutsumisesta professorin virkaan sekä antaa lausuntonsa valituksesta, joka on tehty virkaehdotuksesta professorin virkaan.

Hallintokollegion jäseninä ovat rehtori ja vararehtori, tiedekuntien dekaanit ja varadekaanit, Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen johtaja sekä yliopiston hallintojohtaja.

Hallintokollegio hoitaa yliopistossa yleistä hallintoa. Sen tehtävänä on muun muassa valvoa opetussuunnitelmien laatimista ja toteuttamista, tehdä konsistorille ehdotuksia yliopistoa koskeviksi johto- ja ohjesäännöiksi, laatia ehdotus yliopiston tulo- ja menoarvioksi, antaa lausuntonsa valituksesta, joka on tehty virkaehdotuksesta muuhun kuin professorin virkaan sekä valvoa yliopiston omaisuuden hoitoa.

Tiedekunta toimii yliopiston alihallintoelimenä. Tiedekunnan istuntoon osallistuvat sen professorin virkojen haltijat ja näitä virkoja hoitamaan määrättyt henkilöt sekä hallintokollegion tiedekunnan jäseniksi määräämät opettajat. Tiedekunnan tehtäviin kuuluu lähinnä opetus- ja tutkintohallintoon liittyviä asioita, virkaehdotus-

ten tekeminen professorin ja apulaisprofessorin virkoihin ja esitysten tekeminen muiden tiedekunnan virkojen osalta sekä promootioiden toimeenpano ja oppiariojen myöntäminen.

Oulun yliopisto on nykyisen lain ja asetuksen aikana kasvanut viiden tiedekunnan ja noin 7 000 opiskelijan yliopistoksi. Opettajien kokonaismäärä on nyt noin 700. Lukuvuonna 1981—82 suoritettiin yliopistossa 357 alempaa korkeakoulututkintoa, 509 ylempää korkeakoulututkintoa ja 35 liseniaatin tutkintoa sekä hyväksyttiin 36 väitöskirjaa.

Yliopiston voimakas kasvaminen sekä tästä johtunut tehtävien lisääntyminen ovat aiheuttaneet tarvetta yliopiston hallinnon ja sitä koskevien säädösten uudistamiseen. Yliopiston hallintoa on tarkoitus kehittää huomioon ottaen korkeakouluhallinnossa tapahtunut viimeaikainen yleinen kehitys, mikä merkitsee muun muassa sitä, että eri henkilöryhmille järjestetään mahdollisuus osallistua yliopiston hallintoon.

Lakiehdotus on valmisteltu Oulun yliopiston tekemän esityksen pohjalta.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Oulun yliopistolla olisi lakiehdotuksen mukaan muiden korkeakoulujen tapaan sisäisissä asioissaan itsehallinto siten kuin asetuksella säädetään.

Koska yliopiston itsehallinnon kannalta on tarkoituksellista, että yliopistoon kuuluvat saavat itse valita yliopiston hallintoelinten jäsenet, ehdotetaan, että yliopiston päätösvaltaa käyttävien monijäsenisten hallintoelinten jäsenet

voidaan valita yliopiston piirissä toimitettavilla vaaleilla. Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset vaalimenettelystä sekä siitä, mitkä hallintoelimet tulisivat vaaleilla valittaviksi. Yksityiskohtaiset säännökset muun muassa yliopiston hallinnon rakenteesta, asioiden ratkaisemisesta, virkojen täyttämisestä sekä muutoksenhausta ja muusta oikeusturvasta annettaisiin niin ikään asetuksella.

Tarkoituksena on, että yliopiston ylin päättävä hallintoelin olisi yliopiston hallitus, johon rehtorin ja vararehtorien lisäksi kuuluisivat tiedekuntien dekaanit sekä eri henkilöryhmien ja opiskelijoiden edustajia. Yliopistossa olisi edelleen professoreista koostuva konsistori. Konsistori ei olisi kuitenkaan enää varsinainen hallintoelin, vaan sen tehtävänä olisi lähinnä toimia eri tieteenalojen yhteistoimintaelimenä.

Opetuksen ja tutkimuksen hallinnon perusyksikkö olisi tiedekunta, jonka hallintoa hoitaisivat tiedekuntaneuvosto ja dekaani. Tiedekuntaneuvostossa olisi edustettuina tiedekunnan eri henkilöryhmät. Ainoastaan opettajankoulutuslaitosten hallinnosta säädettäisiin asetuksella. Muusta laitoshallinnosta ei annettaisi yksityiskohtaisia säännöksiä asetuksella, vaan laitosten perustaminen jätettäisiin yliopiston harkinnasta riippuvaksi.

Yliopiston yhteydessä toimisi edelleen Pohjois-Suomen tutkimuslaitos. Koska tutkimuslaitoksella on yliopiston toimintaan liittyvien tehtävien lisäksi myös laajemmalle ulottuvia tehtäviä, on tarpeen, että tutkimuslaitoksen johtokuntaan voidaan vastaisuudessaakin määrätä myös Oulun yliopistoon kuulumattomia henkilöitä.

Lakiehdotus ei edellytä henkilökunnan lisäämistä eikä sillä muutenkaan ole välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

1 §. Yliopiston tehtävän määrittely vastaa uusimpien korkeakouluista annettujen lakien mukaista tehtävämäärittelyä.

2 §. Pykälä vastaa voimassa olevaa säännöstä yliopiston kotipaikasta.

3 §. Yliopiston itsenäisyyden turvaamiseksi on tärkeää, että yliopistolle varataan mahdolli-

suus esittää omat näkökohtansa yksinomaan sitä koskevista säädösehdotuksista. Tästä syystä on eräitä muita korkeakouluja koskevien lakien tapaan pykälän 3 momenttiin otettu säännös siitä, että yliopistolle on varattava tilaisuus antaa lausuntonsa yksinomaan sitä koskevaa lakia tai asetusta valmisteltaessa.

4 ja 5 §. Pykälät vastaavat sisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä. Pohjois-Suomen tutki-

muslaitoksen tehtävänä olisi 5 §:n 1 momentin mukaan suorittaa erityisesti Pohjois-Suomelle tärkeiden alojen tutkimusta. Voimassa olevassa laissa ei tutkimuslaitoksen tehtävää ole erikseen määritelty, vaan määrittely sisältyy nykyisin yliopiston tehtävämäärittelyyn.

6 §. Yliopistoon kuuluisivat lainkohdan mukaan sen opettajat, tutkijat, muu henkilökunta ja opiskelijat.

7 §. Pykälän 1 momentin mukaan säännökset yliopiston hallinnosta annettaisiin kuten muidenkin korkeakoulujen osalta edelleen asetuksella. Pykälän 2 momentin tarkoituksena on mahdollistaa yliopiston päätösvaltaa käyttävien hallintoelinten jäsenten valinta yliopiston omassa piirissä. Yliopiston itsehallinnon turvaamiseksi tässä suhteessa ehdotetaan säädettäväksi, että yliopiston monijäseniset hallintoelimet voidaan valita yliopiston piirissä suoritettavilla vaaleilla. Tarkoituksena on, että Oulun yliopiston hallinnosta annettavaan asetukseen otetaan vaaleilla valittavien monijäsenisten hallintoelinten kokoonpanoa koskevat säännökset.

Koska Pohjois-Suomen tutkimuslaitos palvelee laajasti koko Pohjois-Suomen tarpeita, on tarkoituksenmukaista edelleenkin mahdollistaa myös yliopiston ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttö tutkimuslaitoksen monijäsenisessä hallintoelimesä. Yliopistossa tulee edelleen olemaan myös muita erillisiä laitoksia, joilla on yliopiston omaan toimintaan liittyvien tehtävien lisäksi laajemmalle ulottuvia tehtäviä. Tästä syystä ehdotetaan 7 §:n 3 momentissa, että Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen ja muun erillisen laitoksen monijäsenisen hallintoelimen jäseneksi voidaan määrätä myös yliopistoon kuulumaton henkilö siten kuin asetuksella säädetään.

8 §. Lainkohdassa on lueteltu lähinnä nykyiset virat ja peruspalkkaiset toimet.

9 §. Lainkohta vastaa sisällöltään lähinnä nykyistä säännöstä.

10 §. Hallitus pitää tarkoituksenmukaisena ja yliopiston tutkimuksen kehittämisen kannalta suotavana, että opettajilta ei vaadittaisi täydellistä suomen kielen taitoa, vaan että opettajan virkaan tai toimeen pääsemiseksi edellytettäisiin vain sellaista suomen kielen taitoa, jota opiskeli-

joiden, opetuksen ja asianomaisen opettajan virkaan tai toimeen kuuluvien muiden tehtävien kannalta on pidettävä riittävänä.

Opettajan virkaan tai toimeen voitaisiin lainkohdan mukaan nimittää tai ottaa muu kuin Suomen kansalainen sen estämättä, että hän ei ole osoittanut säädettyä kielitaitoa. Kielitaidon puute otettaisiin tällaisen hakijan osalta huomioon ratkaistaessa hänen sopivuuttaan virkaan tai toimeen.

Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset siitä, miten virkaan tai toimeen pyrkivän on osoitettava kielitaitonsa.

Muun kuin opettajan viran tai toimen haltijan osalta olisivat voimassa valtion virkamiehiltä yleisesti edellytetyt kielitaitovaatimukset.

11 §. Pykälä on kirjoitettu uusimpien vastavien säännösten mukaisesti.

12 §. Pykälän tarkoituksena on mahdollistaa professorin viran täyttäminen tavanomaisen virantäyttömenettelyn lisäksi myös kutsusta. Tarkemmat säännökset täyttömenettelystä annettaisiin asetuksella.

13 ja 14 §. Pykälät vastaavat sisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

15 §. Korkeakouluilta tilatuista tutkimuksista ja palvelutehtävistä perittävät maksut määrätään valtion maksuperustelaisissa (980/73) säädettyjen yleisten periaatteiden mukaan. Maksullista palvelutoimintaa koskeva säännös ehdotetaan kirjoitettavaksi siten, että siinä maksujen yleisten perusteiden osalta viitataan valtion maksuperustelaisiin.

16 ja 17 §. Pykälät sisältävät tavanmukaiset asetuksenantovaltuus- ja voimaantulosäännökset.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

Laki

Oulun yliopistosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Oulun yliopiston tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta ja tieteellistä sivistystä sekä antaa siihen perustuvaa ylintä opetusta yliopistossa edustettuina olevilla aloilla.

Toiminnassaan yliopiston on pyrittävä kehittämään opiskelijoita kykeneväksi palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa.

2 §

Yliopiston kotipaikka on Oulun kaupunki. Tarvittaessa voidaan yliopiston laitoksia sijoittaa myös muille paikkakunnille.

3 §

Yliopisto on opetusministeriön alainen.

Sisäisissä asioissaan yliopistolla on itsehallinto siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Yliopistolle on yksinomaan sitä koskevaa lakia tai asetusta valmisteltaessa varattava tilaisuus antaa asiasta lausuntonsa.

4 §

Yliopistossa on humanistinen tiedekunta, kasvatustieteiden tiedekunta, luonnontieteellinen tiedekunta, teknillinen tiedekunta ja lääketieteellinen tiedekunta.

Kasvatustieteiden tiedekunta on opettajankoulutuslain (844/71) 5 §:ssä tarkoitettu opettajankoulutusyksikkö. Kasvatustieteiden tiedekunnasta on Oulun yliopistosta annettujen säädösten ohella voimassa mitä opettajankoulutuslaissa ja sen nojalla on erikseen säädetty.

5 §

Yliopiston yhteydessä toimii Pohjois-Suomen tutkimuslaitos, jonka tehtävänä on suorittaa erityisesti Pohjois-Suomelle tärkeiden alojen tutkimusta.

Tarkemmat säännökset Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksesta annetaan asetuksella.

Yliopistossa voi valtion tulo- ja menoarvion rajoissa olla muitakin opetus-, tutkimus- ja palvelulaitoksia.

6 §

Yliopistoon kuuluvat sen opettajat, tutkijat, muu henkilökunta ja opiskelijat.

7 §

Yliopiston hallinnosta säädetään asetuksella.

Yliopiston päätösvaltaa käyttävien monijäsenisten hallintoelinten jäsenet voidaan valita yliopiston piirissä toimitettavilla vaaleilla siten kuin asetuksella säädetään. Vaalioikeutettu on jokainen yliopistoon kuuluva henkilö ja vaalikelpoinen jokainen täysivaltainen vaalioikeutettu, joka on Suomen kansalainen tai virkamies Suomessa.

Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen ja muun 5 §:ssä tarkoitetun laitoksen monijäsenisen hallintoelimen jäseneksi voidaan määrätä myös yliopistoon kuulumaton henkilö siten kuin asetuksella säädetään.

8 §

Yliopistoon voidaan perustaa professorin, hallintojohtajan, ylikirjastonhoitajan, apulaisprofessorin, kirjastonhoitajan, asemanhoitajan, laboratorionsinöörin, museonhoitajan, toimistopäällikön, rehtorin, lehtorin, yliassistentin, laboraattorin ja apulaissihteerin virkoja sekä kamreerin, käsityönohjaajan, puutarhurin, kassanhoitajan, kirjanpitäjän, kirjaajan, kanslistin, toimistoapulaisen, laboratoriomestarin, mekaanikon, preparaattorin, ylivahtimestarin, vahtimestarin, emännän ja talonmiehen toimia.

Lisäksi voidaan yliopistoon nimittää dosentteja ja valtion tulo- ja menoarvion rajoissa ottaa ylimääräisiä toimenhaltijoita, tilapäisiä toimihenkilöitä ja työosopimussuhteessa olevaa henkilökuntaa.

9 §

Yliopiston virka- ja opetuskielenä on suomi.

Ruotsin kieltä, saamen kieltä tai vierasta kieltä opetettaessa saadaan tarpeen mukaan käyttää asianomaista kieltä.

Ulkomaalainen opettaja, joka on määrätty joko tilapäisesti tai hallitusmuodon 84 §:n mukaan vakinaisesti toimimaan opettajana yliopistossa, saa käyttää yksinomaan opetuskielensä muuta kuin suomen kieltä.

Opiskelijoiden oikeudesta kuulusteluissa ja tutkinnoissa käyttää muuta kuin suomen kieltä säädetään asetuksella.

10 §

Yliopiston opettajan virkaan tai toimeen pääsemiseksi vaaditaan, että virkaan tai toimeen pyrkivä on asetuksessa säädettyllä tavalla osoittanut riittävästi hallitsevansa suomen kieltä. Opettajalta vaadittavasta ruotsin kielen taidosta säädetään asetuksella. Opettajan virkaan tai toimeen voidaan kuitenkin nimittää tai ottaa muu kuin Suomen kansalainen sen estämättä, että hän ei ole osoittanut säädettyä suomen ja ruotsin kielen taitoa.

Muuhun kuin opettajan virkaan tai toimeen pääsemiseksi vaadittavasta kielitaidosta on voimassa, mitä valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annetussa laissa (149/22) on säädetty.

11 §

Asetuksella säädetään, millä edellytyksillä voi päästä opiskelijaksi yliopistoon.

12 §

Avoimna olevaan professorin virkaan voidaan kutsusta nimittää henkilö, jonka pätevyys on todettu ja kiistaton ja jonka nimittäminen virkaan on yliopiston tehtävän kannalta tarkoituksenmukaista.

13 §

Yliopistolla on oikeus ottaa vastaan lahjoitus- ja testamenttivaroja, joiden hoitamisesta ja käytämisestä säädetään asetuksella.

14 §

Professorin tai muun viran taikka toimen perustamisesta 13 §:ssä tarkoitetuilla varoilla yliopistoon säädetään kussakin tapauksessa annettavalla asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun viran tai toimen haltijalla on soveltuvin osin samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muulla vastaavalla viran tai toimen haltijalla.

15 §

Yliopisto ja sen laitokset voivat suorittaa valtion ja kunnan viranomaisille sekä yksityisille ja yhteisöille näiden tilaamia tieteellisiä tutkimuksia ja muita palvelutehtäviä.

Tilatuista tutkimuksista ja palvelutehtävistä perittävistä maksuista säädetään asetuksella. Maksut määrätään valtion maksuperustelaisissa (980/73) säädettyjen yleisten perusteiden mukaan.

16 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

17 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivästä tammikuuta 1985.

Tällä lailla kumotaan Oulun yliopistosta 8 päivänä heinäkuuta 1958 annettu laki (308/58) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1983

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Gustav Björkstrand*

